

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΙΣ

Υπό τοῦ κ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Ή. ΓΕΡΩΝΥΜΑΚΗ

Ἡ οικονομικὴ ἀνάπτυξις μιᾶς χώρας ἐκφράζεται καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ κατὰ κεφαλὴν πραγματικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ αὔησις ὁμως αὕτη πολλάκις ἐπιτυγχάνεται μὲ ἀμετάβλητον ἢ μὲ βραδέως αὐξανομένην ἀπασχόλησιν. Πράγματι ἡ αὔησις τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ εἴτε διὰ τῆς ἐντατικωτέρας ἐκμεταλλεύσεως τοῦ παραγωγικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς οικονομίας καὶ τῆς χρησιμοποίησεως τεχνικῶς βελτιωμένων παραγωγικῶν μεθόδων εἴτε διὰ τῆς αὔησεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχολουμένων. Εἰς τὴν πρώτῃν περιπτώσιν ἐπωφελοῦνται τῆς αὔησεως τῆς παραγωγῆς μικρότερος ἀριθμὸς ἀπασχολουμένων. Συσιν ἐπιδοκῆ τῆς πολιτικῆς τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως ἐπιδιώκουσα τὴν ἄνοδον τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας θὰ πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ συγχρόνως, πλὴν τῆς αὔησεως τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, καὶ εἰς τὴν αὔησιν τῆς ἀπασχολήσεως. Ἐνδέχεται ἡ πολιτικὴ τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως νὰ ἐπιδιώκῃ ταυτοχρόνως τὴν ἱκανοποίησιν καὶ τὴν μεγίστην δυνατὴν αὔησιν τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς καὶ τὴν πληρεστέραν ἀπασχόλησιν τοῦ διαθέσιμου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἂν καὶ πολλάκις ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι, βραχυχρονίως τοῦλάχιστον, αἱ δύο αὗται ἐπιδιώξεις δὲν ἑναρμονίζονται πλήρως.

Οἱ προσδιοριστικοὶ παράγοντες τῆς καταναλώσεως

Ἡ οικονομικὴ ἀνάπτυξις, ἐκδηλουμένη διὰ τῆς αὔησεως τοῦ εἰσοδήματος, ἐπηρεάζει εὐνοϊκῶς τὴν αὔησιν τῆς ζήτησεως ἀγαθῶν καταναλώσεως καὶ τὴν διεύρυνσιν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς. Τὸ εἰσόδημα εἶναι ὁ κύριος προσδιοριστικὸς παράγων τῆς καταναλώσεως καὶ τῆς ἀποταμιεύσεως. Αὐξανόμενου τοῦ εἰσοδήματος αὐξάνονται καὶ αἱ δαπάναι δι' ἀγαθὰ καταναλώσεως καὶ ὑπηρεσίας καὶ κατὰ συνέπειαν ἐπέρχεται βελτίωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν κατοίκων τῆς χώρας, ὡς ἐκ τούτου δὲ τὸ μέγεθος τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως ἀποτελεῖ τὸ μέτρον τοῦ ἐκάστοτε ὑφισταμένου μέσου βιοτικοῦ ἐπιπέδου.

Ἐκ τῆς διερευνήσεως καὶ ἀναλύσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως εἶναι δυνατόν νὰ συναχθοῦν χρήσιμα συμπεράσματα ὡς πρὸς τὴν ζήτησιν τῶν διαφόρων ὁμάδων καταναλωτικῶν ἀγαθῶν καὶ ὡς πρὸς τὸν προσδιορισμὸν τῶν ὑφισταμένων δυνατοτήτων, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, ἐπιταχύνσεως τοῦ ρυθμοῦ οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Ἡ ποσοστιαία σύνθεσις τῆς δαπάνης διὰ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ εἰσοδήματος. Τοῦτο παρετήρησεν ὁ Πρῶστος στατιστικὸς Engel, ὁ ὁποῖος καὶ διετύπωσε τὸν γνωστὸν νόμον συμφώνως πρὸς τὸν ὁποῖον «ὅσον μεγαλύτερον εἶναι τὸ εἰσόδημα τόσο μικρότερον τὸ ποσοστὸν τὸ διατιθέμενον διὰ διατροφὴν». Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε παρατηρήσεων, ὁ νόμος οὗτος, ὁ ὁποῖος ἀφεώρα τὰ ἀτομικὰ εἰσοδήματα, φαίνεται ὅτι ἰσχύει καὶ διὰ τὴν σχέσιν συνολικῆς καταναλώσεως πρὸς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα. Πράγματι, αἱ μέχρι σήμερον μελέται δεικνύουν ὅτι ὅσον οικονομικῶς ἀνεπτυγμένη καί, συνεπῶς, πλουσιωτέρα εἶναι μία χώρα, τόσο τὸ ποσοστὸν τοῦ μεγέθους τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὰ εἶδη διατροφῆς, εἶναι μικρότερον ἐνῶ τὸ ποσοστὸν τοῦτο εἶναι μεγαλύτερον εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας.

Ἡ αὐξησις τῆς καταναλώσεως κατὰ τὴν 10ετίαν 1950 - 1959

Ἐκ τῆς διενεργηθείσης ἐρεύνης ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ περὶ τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ ἔτη 1950 ἕως 1959, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουιν παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ οἰκονομικοῦ τούτου μεγέθους ἐν σχέσει πρὸς τὴν σημειωθείσαν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην πορείαν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ ἰδιωτικὴ κατανάλωσις, εἰς σταθερὰς τιμὰς, κατὰ τὴν διαρρεύσαν δεκαετίαν παρουσιάζει ἀξιοσημεῖωτον αὐξησιν. Οὕτω, τὸ σύνολον τῶν καταναλωθέντων ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν κατὰ τὸ ἔτος 1959 εἶναι κατὰ 74 % ἀνώτερον τοῦ 1950 μὲ μέσῃ ἐτησίαν αὐξησιν 6,4 %.

Ἡ εἰς σταθερὰς τιμὰς κατὰ κεφαλὴν ἰδιωτικὴ κατανάλωσις παρουσιάζει αὐξησιν ἀλλ' αὕτη βαίνει μὲ ρυθμὸν βραδύτερον τῆς αὐξήσεως τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος.

Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ἀπεικονίζεται τὸ ἀπόλυτον ὕψος τοῦ πραγματικοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος καὶ τῆς πραγματικῆς κατὰ κεφαλὴν καταναλώσεως, ὡς καὶ οἱ δείκται ἐξελίξεως τῶν μεγεθῶν τούτων.

Π Ι Ν Α Ξ 1
ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΙΣ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ
(εἰς σταθερὰς τιμὰς 1954)

*Ἔτη	Εἰσόδημα	Δείκτης	*Ἰδιωτικὴ Κατανάλωσις	Δείκτης
1950	4.425	100	4.595	100
1951	5.026	114	4.850	106
1952	4.885	110	4.694	102
1953	5.546	125	5.204	113
1954	5.774	130	5.582	121
1955	6.202	140	5.905	129
1956	6.528	148	6.255	136
1957	7.131	161	6.660	145
1958	7.219	163	7.004	152
1959	7.455	168	7.361	360

Ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ ἀνωτέρω πίνακος προκύπτει σαφῶς ὅτι τὸ ἐπίπεδον διαβίωσης τοῦ πληθυσμοῦ βαίνει συνεχῶς βελτιούμενον δεδομένου ὅτι τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως ὑπερκαλύπτει τὴν αὐξησιν τῶν κατοίκων τῆς χώρας, διαμορφουμένου εἰς ποσοστὸν 0,9 % περίπου ἐτησίως.

Ἡ σημειωθείσα οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις ἐπηρέασεν εὐνοικῶς τὴν αὐξησιν τῆς ζητήσεως ἀγαθῶν καταναλώσεως. Ἐξ ἄλλου, ὁμως, ἐνῶ αὐξάνει εἰς ἀπολύτους ἀριθμοὺς ἡ ἰδιωτικὴ κατανάλωσις, ἡ συμμετοχὴ τῆς εἰς τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προϊόν βαίνει μειουμένη καὶ αὐξάνει τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῆς ἀποταμιεύσεως ὡς δεικνύουν οἱ κατωτέρω ἀριθμοί.

Π Ι Ν Α Ξ 2

	1950	1959
*Ακαθάριστον Ἐθνικὸν Προϊόν	100	100
*Ἰδιωτικὴ Κατανάλωσις	85	82

Ἡ διαπίστωσις αὕτη ἐνέχει οὐσιώδη σημασίαν διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας καὶ τῆς μέσῃ αὐτῆς βελτιώσεως τῆς στάθμης τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου. Δε-

δομένου ότι η ποσοστιαία συμμετοχή της ιδιωτικής καταναλώσεως βραίνει από έτος εις έτος μειουμένη ως πρὸς τὸ ἀκαθάριστον ἔθνικόν προϊόν, κατ' ἀνάγκην αὐξάνει τὸ πρὸς ἀποταμιεύσιν ποσοστὸν τοῦ ἀκαθάριστου προϊόντος τὸ διατιθέμενον πρὸς χρηματοδότησιν τῶν ἐπενδύσεων. Ἐν τούτοις, δοθέντος ὅτι τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα κατὰ τὸ 1959 παραμένει εἰσέτι εἰς χαμηλὰ ἐπίπεδα καὶ μόλις ἔφθασεν τὰ \$ 287, ἔπεται ὅτι ἡ οἰκονομία διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξίν της χρήζει καὶ σήμερον ξένων ἀποταμιεύσεων πρὸς χρηματοδότησιν τῶν ηὔξημένων ἀναγκῶν εἰς ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου.

Μεταβολαὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς καταναλώσεως

Ἄν καὶ ἡ συνολικὴ δαπάνη δι' ἀγαθὰ καταναλώσεως συνεχῶς αὐξάνη με μέσον ἐτήσιον ρυθμὸν αὐξήσεως 6,4 %, ἐν τούτοις, οὐσιώδεις μεταβολαὶ κατὰ τὴν δεκαετίαν 1950 - 1959 εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως δὲν ἔχουν ἐπέλθει. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη τῆς δεκαετίας, ἦτοι κατὰ τὰ ἔτη 1950 καὶ 1951, ἴσχυε τὸ σύστημα τῶν ποσοστῶσεων—τῆς διὰ δελτίων διανομῆς—οἱ δὲ περιορισμοὶ τῶν εἰσαγωγῶν ἤρθησαν μόλις τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1953. Συνεπῶς, ἡ ἀγορὰ ἐπηρεάζεται ἀποφασιστικῶς ἐκ τῶν κυβερνητικῶν μέτρων ρυθμίσεως τῆς καταναλώσεως πλείστων ἀγαθῶν. Ἡ συμπεριφορὰ δηλονότι τῶν καταναλωτῶν δὲν ἦτο ἐλευθέρωσα νὰ διαμορφῶνῃ τὴν ἀγορὰν βάσει τῶν πράγματι ὑφισταμένων συνηκῶν τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Ἐνεκα τούτου ἡ σύγκρισις τῆς διαρθρώσεως τῆς ιδιωτικῆς καταναλώσεως τοῦ ἔτους 1959 πρὸς τὸ ἔτος 1950 ἢ 1951 δὲν θὰ ἦτο ὀρθή, ἐνὸς θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ σύγκρισις πρὸς τὸ ἔτος 1952 ὅτε εἶχον ἀρχίσει νὰ αἰρῶνται οἱ περιοριστικοὶ ἔλεγχοι ἐπὶ τῆς καταναλώσεως.

Ἡ διάρθρωσις τῆς εἰς σταθερὰς τιμὰς ιδιωτικῆς καταναλώσεως κατὰ κυρίας ὁμάδας παρουσιάζεται εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα.

Π Ι Ν Α Κ Σ

Ἄγαθὰ καὶ ὑπηρεσίαι	1952	1959
1. Εἶδη διατροφῆς	48,2	45,0
2. Οἰνοπνευματώδη	3,8	3,1
3. Καπνὸς	3,6	3,1
4. Ἐνδύσεις - Ὑπόδησις	14,4	15,0
5. Στέγασις - Ὑδρευσις	5,8	7,8
6. Θέρμανσις - Φωτισμὸς	3,7	3,8
7. Ἐπιπλα καὶ σκευὴ	4,3	5,1
8. Τρέχουσαι οἰκιακαὶ δαπάναι	2,2	2,1
9. Ὑγιεινὴ - Ἀτομικὸς εὐπρεπισμὸς	2,1	2,4
10. Ταξείδια μεταφορῶν	4,7	5,8
11. Τηλεπικοινωνίαι	0,4	0,6
12. Ξενοδοχεῖα - Ψυχαγωγία - Τύπος	5,5	6,0
13. Ἐκπαίδευσις	0,8	0,8
14. Διάφοροι ὑπηρεσίαι	0,7	0,7
15. Κατανάλωσις ἀλλοδαπῶν ἐν Ἑλλάδι μείον κατανάλωσις ἡμεδαπῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ	-0,2	-1,3
16. Σύνολον Ἰδιωτικῆς Καταναλώσεως	100,0	100,0

Ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ πίνακος τούτου προκύπτει ὅτι τὸ ποσοστὸν τῆς δαπάνης διὰ τρῶφιμα ἠμειώθη ἀπὸ 48 % εἰς 45 %, ἂν καὶ τὸ ἀπόλυτον ποσοστὸν ηὔξηθη κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα κατὰ 34 % περίπου. Αἱ δαπάναι διὰ καπνὸν καὶ ποτὰ καλύπτουν μικρότερον ποσοστὸν κατὰ τὸ ἔτος 1959 ἢ κατὰ τὸ 1952. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰς

τὰς ομάδας τῶν καταναλισκομένων ειδῶν διατροφῆς, οἰνοπνευματωδῶν καὶ καπνοῦ περιλαμβάνονται καὶ αἱ καταναλισκόμεναι ποσότητες ὑπὸ τῶν παραγόντων τὰ προϊόντα ταῦτα ἀγροτῶν, μὴ ἀποτελοῦσαι ἀντικείμενον συναλλαγῶν εἰς τὴν ἀγοράν. Τοιαῦτα προϊόντα εἶναι κυρίως ὁ σίτος, τὸ ἔλαιον, αἱ ἐλαῖαι, ὁ οἶνος, ὁ καπνός, κλπ. Τὰ αὐτοκαταναλισκόμενα τρόφιμα ἀποτελοῦν τὸ 17,6 % τοῦ συνόλου τῶν ειδῶν διατροφῆς, τὰ οἰνοπνευματώδη τὸ 16,8 % τοῦ συνόλου τῶν καταναλισκομένων ποτῶν, ὁ καπνός τὸ 2,8 % διὰ τὸ ἔτος 1959.

Εἰς τὸ σύνολον τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως κατὰ τὸ 1952 τὰ αὐτοκαταναλισκόμενα προϊόντα ἀπέτέλουν τὸ 9 % περίπου καὶ κατὰ τὸ 1959 τὸ 8 % περίπου. Ἐφ' ὅσον ἡ οἰκονομία θὰ ἀναπτύσσεται, τὸ ποσοστὸν τῶν προϊόντων τούτων θὰ βαίνει μειούμενον.

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐπίσης ἡ μεταβολὴ τῶν καταναλωτικῶν συνηθειῶν δι' ὀρισμένα προϊόντα, συνεπεία τῆς αὐξήσεως τοῦ εισοδήματος. Ἡ συνολικὴ κατανάλωσις κρέατος, ἐπὶ παραδείγματι, ἠῤῥξήθη μεταξύ τῶν ἐτῶν 1950 καὶ 1959 ἀπὸ 94,2 χιλ. τόνους εἰς 182,6 χιλ. τόνους, ἦτοι κατὰ 94 % περίπου.

Π Ι Ν Α Κ Η 4

Κατανάλωσις κρέατος	(Εἰς χιλ. τόνους)		
	1950	1955	1959
Μόσχων	9,1	13,8	23,4
Βόες	9,9	15,5	12,9
Ἄμνοι - ἐρίφια	26,0	48,3	58,5
Πρόβατα - αἴγες	12,8	23,8	28,8
Χοῖροι	16,7	20,7	23,3
Πτηνὰ - θηράματα	10,8	16,7	20,3
Κατεψυγμένα	8,3	4,3	11,5
Παρασκευασμένα	—	9,6	1,0
Ἀλλαντικά	0,6	1,7	3,0
Σύνολον καταναλωθ. κρέατος	94,2	145,4	182,6

Πηγή: Ὑπ. Γεωργίας καὶ Δ/σις Ἐθν. Λογαριασμῶν Ὑπ. Συντονισμοῦ.

Κατὰ τὸν ἀνωτέρω πίνακα ἐκ τῆς αὐξήσεως ταύτης, τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν ἐπῆλθεν εἰς τὸ κρέας μὲ τὴν ὑψηλοτέραν τιμὴν μονάδος, ἐν προκειμένῳ δὲ εἰς τὸ κρέας μόσχων καὶ ἀμνῶν, τὸ ὁποῖον ἐκάλυψε τὸ 58 % περίπου τῆς ἠῤῥξημένης καταναλώσεως κατὰ τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν περίοδον.

Ἐκτὸς ὅμως τοῦ κρέατος ἔχουν ἐπέλθει καὶ ἄλλαι μεταβολαὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ ἐθνικοῦ σιτηρεσίου μὲ μείωσιν τῆς ποσοστιαίας συμμετοχῆς τῶν λαχανικῶν καὶ αὐξῆσιν τῶν ὀπωρῶν, τῶν ἀλιευμάτων καὶ τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων.

Αἱ δαπάναι ἐνδύσεως καὶ ὑποδήσεως συμμετέχουν κατὰ ποσοστὸν 15,0 % τὸ 1959, ἐνῶ τὸ 1952 συμμετεῖχον κατὰ 14,4 %. Παρατηρεῖται, πράγματι, σημαντικὴ αὐξῆσις τῆς ζητήσεως τῶν ειδῶν ἐνδύσεως καὶ ὑποδήσεως, οὕτως ὥστε ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή—αὐξηθεῖσα κατὰ 76 % κατὰ τὴν περίοδον 1952 - 1959—νὰ ἀπορροφᾶται ὀλόκληρος ἀπὸ τὴν ἐγχώριον ἀγοράν, δοθέντος ὅτι αἱ ξένοι ἀγοραὶ ἀπορροφοῦν ἐλάχιστον ποσοστὸν τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς. Ἡ αὐξῆσις, δηλαδή, τοῦ εισοδήματος εἶχεν ὡς συνέπεια τὴν αὐξῆσιν τῆς ζητήσεως κλωστοῦφαντουργικῶν καὶ λοιπῶν προϊόντων ἐνδύσεως καὶ ὑποδήσεως. Θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ αὐξῆσις αὕτη προέρχεται εἴτε λόγῳ ἀλλαγῆς τῶν συνηθειῶν τῶν καταναλωτῶν, τῶν ὁποίων τὰ εισοδήματα ἠῤῥξήθησαν, εἴτε λόγῳ συσσωρεύσεως τῶν ἀναγκῶν τοῦ πληθυσμοῦ συνεπεία τῆς μὴ ἐπαρκοῦς ἱκανοποιήσεως τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, εἴτε πιθανῶς καὶ ἐξ ἄλλων λόγων.

Όμοιως τὰ ποσοστά τῶν δαπανῶν στεγάσεως, θερμάνσεως καὶ φωτισμοῦ παρουσιάζουν αὐξησιν. Τοῦτο ὀφείλεται ὄχι μόνον εἰς αὐξησιν τῶν ἐνοικιοστασιακῶν μισθωμάτων, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν χρησιμοποίησιν οἰκίων αἱ ὁποῖαι παρέχουν μεγαλύτερας ἀνέσεις καὶ ὑπηρεσίας, κατὰ συνέπειαν δὲ ἐκμισθοῦνται μὲ μισθώματα ὑψηλά. Προσέτι διευρύνεται ἡ κατανάλωσις ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, ὑγραερίων καὶ ὑγρῶν καυσίμων. Κατωτέρω παρατίθεται ἡ ὑπό τῶν ἰδιωτῶν καταναλωτῶν κατανάλωσις ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς ὠΧΒ, ἡ ὁποία ἠϋξήθη κατὰ 125 % μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1952 - 1959.

Π Ι Ν Α Κ Σ 5

	(Εἰς χιλιάδας ὠΧΒ)	
	1952	1959
Ἡλεκτρικὸν ρεῦμα ἰδιωτικῆς καταναλώσεως	252.500	567.470
Δείκτης	100	225

Ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ περίπτωσις τῆς αὐξήσεως τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τῶν δαπανῶν δι' ὑπηρεσίας ἐκπαιδεύσεως, ψυχαγωγίας καὶ λοιπὰς ὑπηρεσίας, ἐξαιρέσει τῶν ὑπηρεσιῶν ὑγιεινῆς. Αἱ δαπάναι δι' ὑπηρεσίας ὑγιεινῆς παρουσιάζουν μικρὰν αὐξησιν τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς εἰς τὴν συνολικὴν ἰδιωτικὴν κατανάλωσιν, λόγω ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου τῶν ἀγροτικῶν ἰατρειῶν εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ διευρύνσεως ἐφαρμογῆς τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ὥστε αἱ δαπάναι αὗται νὰ βαρύνουν τὴν δημοσίαν κατανάλωσιν, ἤτοι τὴν κατανάλωσιν τοῦ κράτους καὶ τῶν ὀργανισμῶν κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Ἡ αὐξήσις τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τῶν δαπανῶν δι' ὑπηρεσίας εἰς τὴν συνολικὴν κατανάλωσιν εἶναι ἡ σαφῆς ἔνδειξις τῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας τῆς Χώρας. Ἡ διεθνὴς πείρα ἔχει ἀποδείξει ὅτι τὸ ποσοστὸν τῶν δαπανῶν τούτων παρουσιάζεται ὑψηλὸν εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς κατανάλωσεως τῶν ἀνεπτυγμένων οἰκονομιῶν.

Κατὰ τὸ 1955, διὰ τὸ ὁποῖον ὑφίστανται στοιχεῖα καὶ διὰ τὰς ξένας χώρας, ἡ διάρθρωσις τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως εἰς σταθερὰς τιμὰς 1954 ἐν Ἑλλάδι, ἐν συγκρίσει πρὸς πέντε δυτικοευρωπαϊκὰς χώρας καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας παρουσιάζεται εἰς τὸν παρατιθέμενον πίνακα.

Π Ι Ν Α Κ Σ 6

Ὅμαδες Δαπανῶν	Ἑλλάς	Ἰταλία	Δυτ. Γερμαν.	Σουηδία	Μ. Βρετανν.	Νορβηγία	ΗΠΑ
Διατροφή	49	46	32	30	32	31	27
Ἐνδυσις-ὑπόδ.	13	11	15	14	10	18	9
Στέγασις	6	2	7	9	9	6	12
Διάφορα	32	41	46	47	49	45	52
Σύνολον	100	100	100	100	100	100	100

Π η γ ἡ : Ἐθνικοὶ Λογαριασμοὶ τῆς Ἑλλάδος 1957 (ἀριθ. 7), Ἀθῆναι 1958, σελ. 23.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος προκύπτει σαφῶς ὅτι εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὑψηλὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τὸ ποσοστὸν τῆς διατιθεμένης δαπάνης δι' ὑπηρεσίας εἶναι ὑψηλόν, ἐνῶ τὸ διὰ τὰς δαπάνης διατροφῆς χαμηλόν. Οὕτως, αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι, Σουηδία, Νορβηγία, Δ. Γερμανία καὶ Μεγ. Βρεταννία παρουσιάζουν ποσοστὸν συμμετοχῆς τῶν δαπανῶν διατροφῆς εἰς τὴν ἰδιωτικὴν κατανάλωσιν 27 - 32 % ἐνῶ ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἑλλάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν χαμηλότερον κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα, παρουσιάζουν ποσοστὸν συμμετοχῆς 46 -

49 %ο. Ἀντιθέτως δὲ αἱ πρῶται διαθέτουν μεγαλύτερον ποσοστὸν τῶν δαπανῶν καταναλώσεως διὰ διαφόρους ὑπηρεσίας, γεγονός τὸ ὁποῖον σημαίνει βελτιωμένον βιοτικὸν ἐπίπεδον, ἐνῶ αἱ δύο ἄλλαι χῶραι διαθέτουν διὰ τὰς ὑπηρεσίας μικρότερον σχετικῶς ποσοστὸν, ἥτοι τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τῶν χωρῶν τούτων ὑστερεῖ.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρατηρεῖται παρ' ἡμῖν τάσις αὐξήσεως τῆς δαπάνης διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἀνωτέρου βιοτικῶ ἐπιπέδου. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν ὅτι βάσει στοιχείων τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας ὁ ἀριθμὸς τῶν ραδιοφῶνων ἐξείλιχθη ὡς ἑξῆς :

Π Ι Ν Α Ξ 7

Ἔτος	Ἀριθμὸς Ραδιοφῶνων
1950	121.253
1955	423 017
1959	612.015

Ὅμοίως βάσει στοιχείων τοῦ Ὑπουργείου Συγκοινωνιῶν καὶ Δημοσίων Ἔργων ὁ ἀριθμὸς τῶν αὐτοκινήτων Ἰδιωτικῆς Χρήσεως ἐξείλιχθη ὡς ἀκολουθῶς:

Π Ι Ν Α Ξ 8

Ἔτος	Αὐτοκίνητα
1950	9.000
1955	14 000
1959	35.000

Βάσει τῶν στοιχείων τῆς Διευθύνσεως Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τοῦ Ὑπουργείου Συναγερμοῦ ἢ κατανάλωσις τῶν οἰκιακῶν εἰδῶν ἐφαρμογῆς ἠλεκτρισμοῦ — χαρακτηριστικὸν καὶ αὐτὸ δείγμα τῆς ἀνόδου τοῦ βιοτικῶ ἐπιπέδου—ἠυξήθη κατὰ 477 %ο περίπου μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1952 καὶ 1959.

Κατανάλωσις ἀστικοῦ καὶ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ

Τὸ φαινόμενον τῆς αὐξήσεως τῶν δαπανῶν δι' ὑπηρεσίας παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὸν ἀστικὸν πληθυσμὸν, γεγονός τὸ ὁποῖον ἐπιβεβαιοῖ ὅτι τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήμα τῶν κατοίκων τῶν πόλεων εἶναι ὑψηλότερον τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος.

Σαφῶς τοῦτο συνάγεται ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς ποσοστιαίας διαρθρώσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως τῶν κατοίκων τῶν πόλεων, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ἐρευνῆς οἰκογενειακῶν προϋπολογισμῶν τῆς ΕΣΥΕ, καὶ τῆς συλλογικῆς ἐθνικῆς καταναλώσεως βάσει τῶν στοιχείων τῶν Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν, ἀναφερομένης εἰς τὸ σύνολον τῆς Χώρας, ἥτοι τὰς ἀστικὰς καὶ ἀγροτικὰς περιοχὰς.

Π Ι Ν Α Ξ 9

Κατηγορία	Προϋπολογισμοὶ ἀστικῶν οἰκογενειῶν	Ἐθν. Ἰδιωτικῆ Κατανάλωσις
Διατροφή	38,05	45,35
Ποτὰ	1,37	2,99
Καπνὸς	2,92	3,04
Ἐνδυσῖς - Ὑπόδησις	11,36	15,23
Στέγασις - Ὑδρευσις - Φωτισμὸς - Θέρμανσις	19,97	10,99
Ἐπιπλὰ - σκεύη	2,87	5,15
Τρέχουσαι οἰκιακαὶ δαπάναι	2,86	2,09
Ὑπηρεσίαι	20,60	15,16
Σύνολον	100,000	100,000

Ἐν πρώτοις, θὰ πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι, λόγω τῶν διαφορετικῶν βάσεων ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζονται αἱ ὡς ἄνω δύο ἔρευναι, πλήρης ἀνταπόκρισις μεταξύ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν δαπανῶν δὲν ὑφίσταται, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ κατ' ἀρχὴν ἡ σύγκρισίς των. Εἰς τὴν ἔρευναν τῶν οἰκογενειακῶν προϋπολογισμῶν, ἐπὶ παραδείγματι, καὶ συγκεκριμένως εἰς τὴν δαπάνην διὰ στέγασιν, περιλαμβάνεται καὶ ἡ δαπάνη δι' ἀγορὰν οἰκίας. Ἡ δαπάνη αὕτη μακροοικονομικῶς θεωρεῖται ἀπλῶς μεταβίβασις μεταξύ τῶν συναλασσομένων. Ὡς ἕτερον παράδειγμα θὰ ἠδύνατο νὰ σημειωθῆ ὅτι εἰς τοὺς οἰκογενειακοὺς προϋπολογισμοὺς ὡς δαπάνη διὰ τὴν ἀγορὰν ἐπίπλων ἐλήφθη ἡ ὑπὸ τῆς οἰκογενείας πραγματοποιηθεῖσα τοιαύτη κατὰ τὸ προηγούμενον τῆς διενεργείας τῆς ἔρευνης ἔτος καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀπάντησις τῆς ἔρευνωμένης οἰκογενείας πιθανὸν νὰ μὴ ἀνταποκρίνεται πλήρως εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἡ δαπάνη ὁμως διατροφῆς εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἔρευνας ἀπὸ ἀπόψεως ἑνοίας καὶ περιεχομένου εἶναι ἡ αὕτη.

Ἐνδεικτικῶς θὰ ἠδύνατο νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ ἔρευνα τῶν οἰκογενειακῶν προϋπολογισμῶν διὰ τὴν διαπίστωσιν τῆς ποσοστιαίας συνθέσεως τῆς ἰδιωτικῆς καταναλώσεως τῶν ἀστικῶν οἰκογενειῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ποσοστιαίαν σύνθεσιν τῆς συνολικῆς ἰδιωτικῆς δαπάνης καταναλώσεως τῆς χώρας, βάσει τῶν στοιχείων τῶν Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται καὶ ἡ καταναλωτικὴ δαπάνη τῶν ἀγροτῶν. Τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῆς δαπάνης διατροφῆς εἰς τὴν συνολικὴν δαπάνην τῆς ἔρευνης τῶν ἀστικῶν οἰκογενειακῶν προϋπολογισμῶν ἐμφανίζεται χαμηλότερον, ἤτοι 38 %, ἐνῶ εἰς τὴν ἔθνικὴν ἰδιωτικὴν καταναλώσιν τῶν ἔθνικῶν λογαριασμῶν ὑψηλότερον, ἤτοι πλεόν τοῦ 45 %. Ἐξ ἀλλοῦ, τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῆς δαπάνης διὰ διαφόρους ὑπηρεσίας, ὡς ὑγείας, ἀτομικοῦ εὐπρεπισμοῦ, ταξιδίων, τηλεπικοινωνιῶν, ἐκπαιδεύσεως κλπ. εἰς τὴν συνολικὴν δαπάνην τῆς ἔρευνης τῶν ἀστικῶν οἰκογενειακῶν προϋπολογισμῶν ἐμφανίζεται ὑψηλότερον, ἤτοι 20,6 % εἰς δὲ τὴν ἔθνικὴν ἰδιωτικὴν καταναλώσιν εἶναι χαμηλότερον, ἤτοι 15,2 %. Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰς δαπάνας στεγάσεως, ὑδρεύσεως, φωτισμοῦ καὶ θερμάνσεως.

Αἱ διαρθρωτικαὶ αὗται διαφοραὶ εἶναι εὐλογοὶ καὶ ὀφείλονται εἰς τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὴν ἔθνικὴν ἰδιωτικὴν καταναλώσιν περιλαμβάνονται καὶ αἱ καταναλωτικαὶ δαπάναι τῶν ἀγροτῶν τῶν ὁποίων, ὡς γνωστόν, τὸ κατὰ κεφαλὴν ὡς καὶ τὸ οἰκογενειακὸν εἰσόδημα εἶναι χαμηλότερον τοῦ κατὰ κεφαλὴν καὶ οἰκογενειακοῦ εἰσοδήματος τῶν κατοίκων τῶν πόλεων, οἱ ὅποιοι ἀπασχολοῦνται εἰς τοὺς λοιποὺς, ἐκτὸς τῆς γεωργίας, κλάδους τῆς οἰκονομίας. Ὁ κύριος, ἤτοι, λόγος εἶναι ἡ συνάρτησις τῆς καταναλώσεως, ἡ συσχέτισις δηλαδὴ τῶν διαφόρων ἐπιπέδων καταναλώσεως καὶ εἰσοδήματος. Προσέτι καὶ ἕτεροι παράγοντες πιθανῶς νὰ ἐπιδρῶν, ὥστε νὰ ἐμφανίζεται τὸ ποσοστὸν τῆς δαπάνης διὰ στέγασιν καὶ ὑπηρεσίας ἡδη ζημένον εἰς τὰς πόλεις. Κυριώτεροι παράγοντες ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ πρὸς ἐπίδειξιν τάσις καὶ λόγοι κοινωνικοί.

Κατανάλωσις καὶ ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου

Ἡ αὔξησις τῶν δαπανῶν διὰ καταναλωτικὸν σκοπὸν ἐν ὄψει τῆς ἀνάγκης αὔξεσεως τῶν δαπανῶν δι' ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου θέτει προβλήματα κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ ἡυξημένη ἢ μειωμένη συμμετοχὴ τῆς συνολικῆς καταναλώσεως τῶν ἀκαθαρίστων ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου ἐπὶ τῆς συνολικῆς ἔθνικῆς δαπάνης ἀποτελεῖ, πράγματι, παράγοντα ὃ ὁποῖος ἐπιδρᾷ ἀποφασιστικῶς ἐπὶ τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας. Πρὸς τούτοις εἰς τὰς ἐλευθέρως οἰκονομίας ἐνδείκνυται ἡ ἐπιδίωξις ὄχι μόνον αὔξεσεως τῶν δαπανῶν δι' ἐπενδύσεις παγίου κεφαλαίου ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιδίωξις αὔξεσεως τῶν δαπανῶν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου καὶ ἰδιαίτερος τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ὠρισμένων κοινωνικῶν τάξεων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν χαμηλὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ἐφ' ὅσον διὰ ταύτας τὸ πρόβλημα τοῦτο παρουσιάζεται ὀξύτερον.

Οἱ διαθέσιμοι ἔθνικοι πόροι, εἰς σταθερὰς τιμὰς 1954, κατανέμονται ὡς ἑξῆς κατὰ τὰ ἔτη 1952 καὶ 1959 μεταξύ συνολικῆς καταναλώσεως καὶ ἀκαθαρίστων ἐπενδύσεων.

Π Ι Ν Α Ξ 10

	1952	1959
1. Κατανάλωσις	86	80
α. Ίδιωτική	73	70
β. Δημοσία	13	10
2. ΊΑκαθάριστοι ΊΕπενδύσεις	14	20
3. Χρησιμοποίησις τών δια- θεσίμων πόρων	100	100

Εἰς ὑπανάπτυκτον οἰκονομίαν, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ πολιτικὴν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τὸ ὕψος τῆς καταναλώσεως καὶ τῶν ἐπενδύσεων ἐνέχει βασικὴν σημασίαν διότι οἱ ὑφιστάμενοι διαθέσιμοι πόροι ἀποτελοῦμενοι ἀπὸ τὸ ἐκάστοτε συνολικὸν ὕψος ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν τυγχάνουσι ἀνεπαρκεῖς. Διὰ νὰ καταστήθῃ δυνατὸν νὰ διατεθῇ μεγαλύτερον πρὸς ἐπένδυσιν ὕψος διαθεσίμων ἀγαθῶν θὰ πρέπει τὰ ἀγαθὰ ταῦτα νὰ ἐξευρεθοῦν διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς καταναλώσεως. Ὁ περιορισμὸς ὅμως τῆς καταναλώσεως δὲν δύναται νὰ κατέλθῃ κάτω ὠρισμένου ὕψους. Διὰ τὴν συμπίεσιν δὲ τῆς καταναλώσεως εἰς τὰς ἐλευθέρως οἰκονομίας κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν πολέμων καὶ ἐκτάκτων καταστάσεων ἐφαρμόζεται πολιτικὴ ἐλέγχων ἐπὶ τῆς καταναλώσεως, οἱ ὁποῖοι συνίστανται εἰς τὴν ρύθμισιν τῶν τιμῶν (διατιμήσεις), τῶν καταναλισκομένων ποσοτήτων (διανομὴ διὰ δελτίων) καὶ τῶν εἰσαγωγῶν, εἰς εἰρηρικὴν δὲ περίοδον λαμβάνονται κυρίως δημοσιονομικὰ καὶ πιστωτικὰ μέτρα.

Γενικῶς δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι θεωρεῖται ὡς ἐνισχυτικὴ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἡ πολιτικὴ τῆς λήψεως μέτρων, ἀποβλεπόντων εἰς τὴν μερικὴν τουλάχιστον ἱκανοποίησιν τῆς δημιουργουμένης κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀναπτύξεως προσθέτου ζητήσεως. Τὰ μέτρα ταῦτα θὰ πρέπει νὰ ἀποβλέπουσι εἰς τὴν αὐξησιν τῆς προσφορᾶς εἴτε ἐκ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς εἴτε ἐξ εἰσαγωγῶν.

Ἐὰν ἡ πρόσθετος αὕτη ζήτησις δὲν ἱκανοποιηθῇ, θὰ ἔχη ὡς συνέπειαν τὴν ἀνατροπὴν τῆς ἰσορροπίας μὲ συνέπειαν τὴν δημιουργίαν νομισματικοῦ πληθωρισμοῦ, ὅποτε ἡ ὄλη προσπάθεια τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἀνατρέπεται. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐλεγχοὶ ἐπὶ τῶν τιμῶν καὶ τῶν καταναλισκομένων ποσοτήτων ἐν συνδυασμῷ μὲ δημοσιονομικὰ καὶ πιστωτικὰ μέτρα δὲν δίδουσι εὐκόλουν λύσιν εἰς τὸ πρόβλημα τῶν ἀνεπαρκῶν διαθεσίμων πόρων. Οἱ ἐλεγχοὶ, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀποτελέσματος, εἶναι συγχρόνως καὶ δαπανηροί. Ἐὰν δὲ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν διαρκέσῃ ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἐπέρχεται ἐξασθένησις τῶν κινήτρων πρὸς ἐπιχειρηματικὴν δράσιν καὶ ἀναστολὴ τῆς κανονικῆς προσφορᾶς ἀγαθῶν εἰς τὴν ἀγοράν. Τὰ πρὸς ἀνάπτυξιν μέσα μακροχρονίως—ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις ἄλλωστε εἶναι μακροχρόνιον πρόβλημα—θὰ πρέπει νὰ ἐξευρεθοῦν εἴτε ἐκ τῶν ἐγχωρίων ἀποταμιεύσεων, δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν, ἐκ τοῦ ἐκάστοτε πραγματοποιουμένου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, εἴτε θὰ πρέπει νὰ προέλθουν ἐκ πηγῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὸ πρόβλημα τῶν ἀνεπαρκῶν πόρων εἰς τὰς ὑπανάπτυκτους οἰκονομίας πρέπει νὰ τίθεται καὶ νὰ ἀντιμετωπίζεται ὀρθῶς διότι ἄλλως δημιουργεῖ κινδύνους.